№ 222 Նոյեմբերի 30 Երեքշաբթի **1882** Նոյեմբերի 30 Երեքշաբթի № 222

ՏԱՍՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

„ՄՇԱԿ"

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՅ **1883** ԹՒԻՆ

կը հրատարակվի նոյն ձևով և նոյն պրօգրամայով:

ՊՐՕԳՐԱՄԱ

I. ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ: III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: V. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Ֆէլիետօն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամեն ճիւղերից, թղթակցութիւններ: VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ: Տարեկան 10 րուբլ, վեց ամսվայ 6 րուբլ, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլ:
ՀԱՏՈՎ, համարները 5 կոպէկ:
ՀԱՍՑԷՆ. *Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»*

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Նուխուց: Նամակ Մեծ-Ղարաքիլիսայից: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Նամակ Թիւրքիայից:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՆՈՒԽՈՒՑ

—

Նոյեմբերի 18-ին

Ձեր պատուական լրագրի № 211 մէջ կարդացի արժ. Սարգիս վարդապետ Տէր-Գասպարեանցի երկար նամակը, որը պատասխան էր մեր նամակին: Պարտք եմ համարում նրա նամակին պատասխանել մի քանի հարցերով, խնդրելով հայր-սրբին, որ ինքը լուծէ և բացատրէ նրանց չարժառիթները:

Ա. Ինչ էր պատճառը, որ նա անցեալ ուսումնական տարվայ ընթացքում, չեմ յիշում որ ամսում, ուսումնարանի աշակերտներից մէկին եկեղեցու դասից դուրս արաւ: Բ. Ինչ էր պատճառը, որ նա, այդ անցքը պատահելուց յետոյ, շատ ժամանակ չանցած, իր եղբօր որդին հանեց հայոց ուսումնարանից և տուաւ քաղաքային դպրոցը: Գ. Ի՞նչ էր պատճառը, որ նա մի քանի օրից յետոյ իր եղբօր որդուն կրկին հանեց քաղաքային դպրոցից և թողնելով տանը, առանձին ուսուցչի յանձնեց նրան: Դ. Ի՞նչ էր պատճառը, որ նա տեղ տեղ անբաւականութիւններ յայտնելով Արշակ վարժապետ Ազարեանցի դէմ, աշխատում էր նրա վարկը վայր ձգել սրա կամ նրա առաջ:

Եթէ այս բոլորը հայր սրբի կողմից մանրակրկիտ վարմունքներ չէին, ապա ինչ էին և եթէ հոգաբարձուներից գտնվէին այնպիսիները, որոնք միանալով հայր սրբի հետ նրա կամքի համաձայն շարժվէին, այն ժամանակ, տարուայ ընթացքում ինչ կարող էր պատահել Արշակ վարժապետի և վարդապետի մէջ որ ուսումնարանը փոխանակ գրաւելու ժողովրդի ջերմ համակրութիւնը դէպի երեխայոց թանգագին դաստիարակութիւնը, որքան կորցրած էր իր նշանակութիւնը ժողովրդի առաջ:

Թէ ներկայումս ժողովրդի մէջ մտած են սառնութիւն դէպի ուսումնարանը և երկպառակութիւնն ու անհամաձայնութիւնները ժողովրդի մէջ, ներկայ վարժուհու պատճառով, դա մի անուրանալի ճշմարտութիւն է բոլոր նուխեցիներիս համար, որքան էլ որ չը ճգնի հայր սուրբը իր յօյսերով օրօրել իրան և միամիտ ընթերցողներին: Այս մասին մենք մտադիր ենք խօսել միւս անգամ, աւելի պարզապէս ապացուցանելով մեր յայտնած մտքերի արդար և անաչառ լինելը:

Հայր սուրբը ի միջի այլոց իր նամակի մէջ բացատրում է իր նպատակը: Սրան կասեմ, որ հայր սուրբը իզուր է աշխատում իր նպատակների հետ մեզ և պատուելի ընթերցողներին ծանօթացնել, քանի որ «Արարատ» ամսագիրը, առաջ քան նրա մտածելը, փութաց մեզ աւետել նրա նուխի նշանակվելու նպատակը և նրա անցեալ ծառայութիւններն ու արժանաւորութիւնները:

Ահա «Արարատի» վկայագիրը. «Ի 25 սեպ. 1881 ամի համաձայն բարեհաճ կամաց Վեհափառ Հայրապետի ազգիս՝ զՍարգիս վարդապետն Տէր-Գասպարեանց, որ մի տարի և ինն ամսուց յետէ ապաշխարէր յանապատի Սևանայ, ազատ համարել յապաշխարանացն ըստ բարոյականին, իսկ զքանակութիւն պարտուց նորա ի հաշիւ աթոռապատկան կալուածոց Քիչնեու, որ պարտաւորութիւն է ըստ հաշուէտումարաց ի գումարի 14,853 ր. 65 կ. զորպիսի գումար ըստ զօրութեան օրինաց վճռահատեալ էր կրկնակի քանակութեամբ պահանջել ի նմանէ, այս էր 29,707 ր. 30 կ. պարտիս ըստ հաճութիւն Վեհափառ Հայրապետի ներել զկրկնակի պահանջն, զմնացեալ բուն պարտսն այն է՝ 14,853 ր. 65 կ. պատուիրել նմա, զի երբ ունիցի կարողութիւն հատուցանելոյ տակաւ առ տակաւ հատուսցէ զայն գումար պարտուցն գանձարանի մայր աթոռոյս և կարգել զնոյն Սարգիս վարդապետն Տէր-Գասպարեանց ի փոխանորդ վիճակին Նուխւոյ:»

Ուրեմն մեծապէս շնորհակալութիւն Էջմիածնին, որ Նուխու վիճակի համար խնամք է տարել և ժողովուրդի համար հոգևոր հովիւ է ուղարկել:

Վերջին խօսք. ամենին յայտնի է, որ թեմական տեսուչները Վեհափառ Հայրապետի կոնդակի զօրութեամբ, իրանք են ընտրում իրանց համար օգնականներ. արդեօք թեմական վերատեսուչ պ. Տէր-Գրիգորեանցն է ընտրել հայր սուրբին իր օգնական, մի տիտղոս, որով նա ինքն իրան կոչում է և այդ պատճառով վիճակային արդիւնքից ստանում է որպէս ռոճիկ 150 րուբլի, թէ՝ հայր սուրբը ինքն է սեփականացրել իրան այդ իրաւունքը: Բայց և դա էլ այնպիսի մի մեծ գումար չէ, որ դրանով գոնէ կարողանայ հատուցանել «Արարատի» ակնարկած պարտքը: Կնքելով նամակս հարկ եմ համարում հայր սուրբի ուշադրութիւնը հրաւիրել դէպի իմ արտայայտած մտքերի բացատրութիւնը, փոխանակ իմ անունով զբաղվելու:

***

ՆԱՄԱԿ ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅԻՑ

—

Նոյեմբերի 23-ին

Տանուտէրի ընտրութեան հարցը երկու ամսից աւելի էր որ զբաղեցնում էր մի ամբողջ հասարակութիւն, որ զանազան տեսակ կուսակցութիւնների բաժանված, հազար ու մի տեսակ անվայել միջոցներով մէկ կուսակցութիւնը անպատւում և վիրաւորում էր միւս կուսակցութեան: Ամեն տանուտէրացու իր մարդն ունէր, որոնք ծածուկ սողում էին տնէ տուն, խանութից խանութ, և այսպիսի միջոցներով օր առաջ մարդիկ որսում և իրանց կուսակցութիւնը բազմացնում: Զարմանալի բան. ամեն մարդ էլ ձգտում էր տանուտէր դառնալ, չը նայելով որ ոչ մի կոպէկ ռոճիկ չը կայ: Մի մարդ, եթէ ամեն տեսակ միջոցներ գործ է դնում որ տանուտէր դառնայ և հասարակութեան ամբողջ երեք տարի բոլորովին ձրի ծառայէ, այդ կը նշանակէ մի աներևոյթ զօրութեամբ լիովին օգտվում է. և յիրաւի, մի տանուտէր, եթէ աչք ունենայ և մի փոքր ընչասէր լինի, մինչև պաշտօնից դուրս գալը հազարներ կը դիզի: Ո՞վ է հարցնողը, ո՞վ է հաշիւ պահանջողը: «Կերաւ քէօխվէն. քանդեց գիւղը...» իրանք իրանց կը տրտնջան, կը նեղանան, բայց երբ կը գայ խօսելու, պահանջելու խսկական օրը, բոլորը կը մտնեն ծակերը և կը պապանձվեն:

Այսօր երկու օր է ամբողջ Ղարաքիլիսէն փողոցի վրա գաւառապետի առաջ բաց գլխով կանգնած է և տանուտէր ընտրելու համար զարհուրելի աղաղակներ են բարձրացնում: «Դրան չենք

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 14 Նոյեմբերի

Նորընտիր կրօնական ժողովոյ վաւերացումը եկաւ կառավարութիւնէն հինգշաբթի երեկոյ, մինչդեռ մեր լրագիրներն հինգ օր առաջ հաղորդած էին թէ այդ վաւերացումը եկած է:—Նախորդ նամակաւ բացատրեցինք թէ ինչ պատճառներու համար ուշացաւ այդ վաւերացումը, մինչդեռ քաղաքական ժողովոյ համար երկու ժամուան մէջ վաւերացում եկած է: Կը ցաւինք ըսել որ առջի նամակով մեր գրած տեղեկութիւններն ճիշտ են և Պօլսոյ մեր եկեղեցականներն կառավարութեան հետ անուղղակի կերպով համաձայնած են ազգին դէմ դաւելու համար: Երբ երեքշաբթի օր, Նոյեմ. 7-ին, տասն և վեց եպիսկոպոսներ և վարդապետներ ապստամբութիւն հրատարակեցին Ազգ. ժողովոյ դէմ և, իբրև թէ հայոց եկեղեցականութիւնը իրենք ըլլային, չուզեցին ճանչնալ կրօնական ժողովոյ ընտրութիւնը, հոս մեծ յուզում տիրեց և մեր թերթերէն ոմանք կատաղի կերպով յարձակեցան այդ եկեղեցականաց դէմ: Սակայն այդ տասն և վեց եկեղեցականներն անխռով մնացին. իրենք կենթադրեն թէ իրենք իրենց նպատակին հասան: Երբ այդ ցոյցը կըլլայ այն ժամանակ ձեվդէթ բաշայի հայ խորհրդականը կերթայ կը հասկցնէ իրեն թէ՝ այլ ևս թող Դըռնէն խրկեն հայոց կրօնական ժողովոյ վաւերացումը: Այդ խորհրդականը կըսէ թէ՝ այդ տասն և վեց եկեղեցականաց ցոյցին վրայ այլ ևս կրօնական ժողովը քուէ չը տար խորէն սրբազանի տեղապահութեան համար: Սակայն ձեվդէթ բաշայ այսքանովը գոհ չըլլար և կը հարցնէ թէ՝ միթէ կարելի չէ՞ որ դարձեալ խորէն սրբազանի տան քուէնին: Այդ կարելի չէ, կը պատասխանէ խորհրդականը, իսկ եթէ այդպիսի սխալ մը ընեն, այն ատեն Պօլսոյ եկեղեցականներն մասնաւոր բողոքագրով մը կառավարութեան պիտի դիմեն և պիտի բողոքեն այդ ընտրութեան դէմ:—Տրուած այս ապահովութեանց վրայ այլ ևս հարկ մը չը մնար կրօնական ժողովոյ ընտրութիւնը չը վաւերացնել: Մեր առած ուրիշ մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով Ազգ. ժողովոյ անդամներէն ոմանք որ բողոք և հրաժարական տուած են, անոնք ալ տրամադիր են եղեր կրօնականաց ընթացքին հետևելու: Սակայն այս լուրը մեզի անտեղի կը թուի վասն զի աշխարհականներն աւելի պաղարիւնութիւն, խոհեմութիւն ցոյց կուտան և հայրենասիրութիւն քան կրօնականներն: Այս կրօնականներն են որ կիրք յագեցնելու համար չեն վարանիր օտարին միջամտութիւնը հրաւիրել մեր ներքին գործոց մէջ: Եթէ ասոնց մնայ ձեռքերնիս ոտքերնիս կապած զմեզ թրքաց պիտի յանձնեն: Ո՞ւր են այն վարդապետներն՝ որ բեմին վրայէն «Հայաստան, Հայաստան» կը գոչեն:—Սակայն կարելի է հարցնել «ինչու համար Խորէն սրբազան չը հրաժարիր ընտրելի ըլլալէ:» Ասոր վրայ շատ գրելիքներ կան, հիմա երկար կըլլայ: Սաչափն ըսենք որ այսպիսի հրաժարում մը լաւ չըլլար: Մեր եկեղեցականներն միշտ նախանձոտ եղած են այն եկեղեցականաց համար որ մեծ արժանիք ունեն: Արդ եթէ այդ արժանիք ունեցող անձինքն ձգեն փախչեն, ո՞վ պիտի տեսնէ ազգին գործերն: Բաւական է ըսել թէ հայ եկեղեցականներն ինչպէս թշնամի են Խորէն սրբազանին, նոյնպէս անհաշտ թշնամի եղած են Խրիմեան և Ներսէս Սրբազաններուն: Ամենքս ալ գիտենք թէ այս երկու պատրիարքներն ալ ո՜րչափ սիրելի եղած են ազգին: Ազգին այս սէրը բաւական է դատապարտել միւս եկեղեցականներն: Եթէ Խորէն սրբազանէն պահանջենք որ հրաժարի ազգին մէջ պաշտօն վարելէ, վասն զի եկեղեցականաց մի մասը իրեն հակառակ է, նոյնը պէտք էր պահանջէինք և այսուհետև ալ պահանջենք Ներսէս և Խրիմեան սրբազաններէ:—Տասն և վեց եկեղեցականաց թելադրիչ և առաջնորդ նկատեցին Իզմիրլեան Մատթէոս եպիսկոպոսը: Այս ամբաստանութիւնը անիրաւ է և զըրպարտիչ: Վասն զի դիւրին է յարձկել Մատթէոս եպիսկոպոսի վրայ, անոր համար անոր անունը յառաջ կը քշեն: Մուշի առաջնորդ Ալեաթճեան Գրիգորիս եպիսկոպոսն ըլլալու է, մեր առած տեղեկութեանց համեմատ, որ կը յարուցանէ այս ըժգոհութիւններն: Այս դարձուածքներուն մէջ Մատթէոս եպիսկոպոս գործօն դեր մը չը կատարէր: Սա ալ ստոյգ է որ չուզէր նաև կռուել միւս եկեղեցականներուն դէմ, վասն զի Մատթէոս եպիսկոպոս կուզէ եկեղեցականութիւնը ամուր պահել և չախորժեր մարտնչել իր հոգևոր եղբայրներուն դէմ: Լրագրաց մէջ իր վրայ եղած ամբաստանութեանց չուզեց պատասխանել, վասն զի հարկ պիտի ըլլար ուրիշներն մատնանիշ ընել: Մատթէոս եպիսկոպոս լաւ սեպեց գոհ ըլլալ քան ուրիշներն մատնել:—Այս եպիսկոպոսին վրայ միշտ լաւ խօսած ենք, և արժանաւոր է:—

Երբ կրօնական ժողովոյ վաւերացումը եկաւ, այն ատեն գումարուեցան պատրիարքարան և իրենց դիւանը ընտրեցին: Մենթանճեան ծերունի եպիսկոպոս մը, ատենապետ եղաւ և երիտասարդ Յակոբ Աչոտ վարդապետը ատենադպիր:

Կրօնական և քաղաքական ժողովներն այսպէս կանոնաւոր կերպով կազմուած ըլլալով, այս օրերս միասին նիստ մը պիտի ընեն և պիտի ընտրեն տեղապահը: Ո՞վ պիտի ընտրուի, որոշ չէ: Իրաւ է որ տեղապահութիւնը կարևորութիւն չունի, սակայն կրնայ ըլլալ որ տեղապահը բաւական ատեն պաշտօն վարէ կամ թէ տեղապահութեան միջոցին գործերն այնպէս մը կարգադրէ որ ինքն պատրիարք ըլլայ, այն պատճառաւ է որ այժմ կը տրուի մեծ կարևորութիւն տեղապահի ընտրութեան: Ոչ ոք կը յիշէ թէ՝ ընտրութիւն մը այսքան դժուարութեանց, այսքան մտածութեանց նիւթ եղած ըլլար մեր մէջ:

Տեղապահ ըլլայ թէ պատրիարք, և անոր հետ միասին քաղաքական և կրօնական ժողովները

ուղի, չենք, դա մեր գիւղը կը քանդի, դա մեզ կը ծախի, կուտէ,...» բղաւում են մի կուսակցութեան մարդիկ: «Մենք էլ գիտենք ուղի, դա էլ կաշառաւոր է, անպիտան է..» պատասխանում է երկրորդ կուսակցութիւնը: Առաջին օրը այսպէս կռուել, միմեանց անպատուել անցկացրին և ոչինչ չը շինեցին: Բայց այսօր քուէարկութեամբ ընտրեցան. [illegible]

[illegible]

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 27 Նոյեմբերի.

Քանի որ մեր հասարակութեան մէջ [illegible] պատրան, քանի որ հասարակութեան իւրաքանչիւր անհատ դեռ չէ բարձրացել իր նեղ, անձնական մանաւոր շահերի հոգսերից՝ դէպի ընդարձակ, հասարակական շահերի հոգացողութիւնը,— այդպիսի դրութեամբ հասարակութեան մէջ Նա-

մեծ կարևորութիւն ունին մեր ազգային կեանքի համար, մանաւորապէս ապագայի նկատումներով. այս պատճառաւ է որ ուշադրութեամբ կուզենք ձեզ ծանօթացնել ամեն դարձուածքները որպէս զի վերջը եղածներուն չը շփոթենք:—Նոր քաղաքական ժողովը իրեն ծրագիր ունի Դրան հետ շատ լաւ երթալ և կառավարութեան կատարեալ վստահութիւնը գրաւել հայ ազգին վրայ: Մեր ազգային իշխանութեան այս քաղաքականութիւնը չենք կրնար պախարակել, մանաւանդ թէ՝ գոհ պիտի ըլլայինք եթէ կարենան Դրան հասկցնել որ Թրքաց շահն ալ կը պահանջէ հայոց հետ աղէկ երթալ և զանոնք գոհ պահել: Սակայն պիտի յաջողեն: Ներսէս սրբազանը տապալողներն զայս կը յուսան. իսկ մենք ալ օր օրին պիտի գիտենք թէ արդի վարչութիւնը ինչ պիտի ընէ: Ներսէս սրբազան իր հրաժարականին մէջ ինը գլխաւոր գանգատներ յիշեց, տեսնենք մեր պէյերը, էֆէնդիները ասոնցմէ քանին պիտի կարգադրեն: Ասոնք կարգադրելով ալ չը լմնար, վասն զի եթէ ասոնք կարգադրուին, այն ատեն կը հասնենք այն վիճակին զոր ունէինք Պերլինի վեհաժողովէն առաջ: Այդ վեհաժողովի ատեն ինչ բարեկարգութիւններ որ կը պահանջէինք գէթ անոնց մէկ մասն որ ատեն պիտի ձեռք բերենք:

Մինչև հիմա Դուռը յաջողեցաւ, կը մնայ գլխաւոր կէտը, տեղապահը կամ պատրիարքը: Եթէ Թիւրքիոյ հայոց նոր ներկայացուցիչը չըլլայ Դըրան գործակատարը, այն ատեն Դուռը կրկին դըժուարութեանց մէջ կը մտնէ: Ասոր համար է որ կաշխատեն տեղապահ ընել Բարթողիմէոս եպիս-

խապահպանութեան

խապահպանութեան զգացմունքն էլ դեռ ուշ կարող է յղանալ և գործադրվել, որի հետևանքը կը լինի յաճախ կրկնվող դժաղդ դիպուածներ և ամեն տեսակ թշուառութիւն:—Բայց այդպիսի տարաբաղդ դիպուածները կենդանի վկայ են մի և նոյն ժամանակ այն բանի, թէ մեր հասարակական գործերի ղեկավարները և նորա շահերի պաշտպանները, որքան անկեղծ են իրանց կրթութեամբ, ճշմարիտ են իրանց մարդասիրական զգացմունքով, և բարձր են իրանց կոչման մէջ: Մեր քաղաքում խարխուլ և հին շինութեանց տակ մնացող և մեռնող մշակների աղետալի անցքերը յաճախ սկսել են կրկնվել: Քաղաքային վարչութեան անմիջական պարտականութիւնն էր մինչև այսօր այդ չարիքի առաջը առնել, բայց նա զբաղված լինելով մեծամեծ պրօէկտներով և անփոփոխ չահաւէտ պաշտօնների հոգսերով, իր պարտաւորութիւնը չէ համարել նախապահպանել կատարվող չարիքը:—Եւ միթէ, ճշմարիտ, արժէ անգամ մտածել և նեղութիւն կրել մի այդպիսի խնդրի վրա, քանի որ մեռնողը մի հասարակ մշակ է, որին կարելի է օրական 50 կոպէկով գրաստի պէս բանեցնել և որի անշունչ փայանի վրա նայելն անգամ չարժէ մեր քաղաքային ճարտարախօսների կիրթ և ազնիւ ճաշակի համար. միթէ հողի տակ մի ակընթարթի մէջ ընչասպառ լինողը՝ ուպրավայի անդամն է, աւերակների տակ խեղդամահ լինողը քաղաքային դումայի ճարտարախօսն է, որ այդպիսի թանգագին կորուստի վրա հարկաւոր լինի ժամանակ կորցնել: Ո՛չ. դա մի աչքից ընկած, հեռաւոր երկրից գաղթած մըշակ է, որի կորուստը ոչինչ ինտերես չէ ներկայացնում քաղաքային ղեկավարների համար:—Ընթերցողներին յայտնի կը լինի քաղաքային տան հին շինութեանց տակ այս օրերս մի մեռնող և մի ծանր վերաւորվող մշակների թշուառութիւնը. այդ տխուր տեսարանին հանդիպեցանք մենք այն րոպէին, երբ բժիշկ Բագ. Նաւասարդեանը մի կիսակործան պատի տակ, մշակներով և ահագին բազմութեամբ շրջապատուած յետ էր ածում հողը, որ մի թշուառ մշակի կեանքը կարող լինի ազատել. բայց ահա, հողի տակից երևում է վերջապէս 40 ամեայ մշակի անշնչացած դիակը. Թիակը ձեռքին, կիսով չափ կանգուն դիրքով, բայց որը հողի ահագին քանակութեան տակ շնչասպառ է եղել, իսկ նորա ոգին չը տանելով այդ տեսարանը, ուշաթափ թաւալվում է հողի վրա. բժիշկը առանց լսելու ըզգուշացնող աղաղակներին, քանդվող պատի տակ երկու ժամ ճգնում է բժշկական ամեն միջոցներով կեանքի բերել մշակին, բայց երեք սաժէնից աւելի բարձրութիւն ունեցող հողի քանակութիւնից խեղդամահ է եղել խղճալին: Եւ այսպիսի տարաբաղդ դիպուածներ կրկնվում են մեր մէջ մեր անհոգութիւնից և անտարբերութիւնից: Այսպիսի թշուառութիւն, կատարվում է քաղաքա-

յին տան շինութեան տակ, քաղաքային ճարտարապետի վերահսկողութեամբ:

Արդեօք սորանից յետոյ էլ ծրպիսի միջոցներով պէտք է նախապահպանել մեր բանւորների կեանքը, ո՛վ պէտք է վերջապէս զգայ և իմանայ տաբրիներով չոր հաց կրծող և թոզի ու խոնաւութեան մէջ տանջվող մշակների վիճակը: Մենք կարծում ենք՝ որ յուսալ միայն քաղաքային վարչութեան վրա անհնարին և ապարդիւն կը լինէր այսպիսի դէպքում: Պէտք է դիմել ինքնաօգնութեան միջոցներին: Ահա թէ որքան կարևոր է և զգալի «Մշակների ընկերութեան» խնդիրը, որ Թիֆլիսի «Հայոց բարեգործական ընկերութիւնը» իր հովանաւորութեան տակ պէտք է առնէր: Նա պէտք է շտապէր օր առաջ իրագործել այդ գեղեցիկ միտքը: Թո՛ղ նա «Մշակների ընկերութիւնը» առաջին հոգսերից մէկը դարձնէ՝ ապահովելով բանւորների կեանքը այդպիսի թշուառ դէպքերից. Թո՛ղ իրանք մշակները նախազգուշացնեն իրանց ընկերներին այդպիսի վտանգաւոր տեղերում բանելուց և կամ բանելու ժամանակ վաղօրօք քննեն այդպիսի շինութեանց վտանգաւոր մասերը. առանց այդպիսի ինքնապաշտպանութեան և ինքնաօգնութեան, զուր կը լինի նոցա ակնկալութիւնը կամ հասարակութեան, կամ քաղաքային կառավարիչների վրա:

Կ. Թէմ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆՈՒՄ տպված հայերէն «Օրացոյցը» 1883 թւի համար: Օրացոյցի սկզբում տպված է Գամառ Քաթիպայի բանաստեղծութիւնը «Նոր տարի» վերնագրով: Օրացոյցի մէջ կայ Մկրտիչ Կոլոյեանի, Նոր-Նախիջևանի իգական դպրոցի հիմնողի պատկերը և նորա կենսագրութիւնը: Գրքոյկի գինը 15 կոպէկ է:

—

ԱԿԿԵՐՄԱՆ քաղաքից Խորէն Արծրունի խնդրում է մեզ տպել հետևեալը: «Պատկերազարդ ընթացք տարրագիտութեան (Շիմի) հայոց ծխական դպրոցաց համար», թարգմանութիւն Խորէն Ս. Արծրունիի, մամուլի տակէն դեկտեմբերի վերջերը լոյս պիտի տեսնէ: Գինը 1 րուբլ է, իսկ դպրոցաց համար զիջումն կը լինի 20%: Ոճի խտակութեան և բացատրութեան պարզութեանը մանաւորապէս խնամք տարված է: Գիրքը վաճառվում է Ակկերմանում: Գնողները պէտք է դիմեն թարգմանչին հետևեալ հասցէով. Аккерманъ, Хорену Арцруни.

—

Մեզ պատմում են հետևեալը: «Նորերումս Թիֆլիսեցի մի հայ տիրացու գնում է մրգավաճառի մօտ և խնդրում է երեք ֆունտ տանձ կշռել: Մինչև մրգավաճառը կը կշռէր տանձերը, տիրացուն իր փարաջայի լայն թևերը լցնում է տանձերով: Մրգավաճառը այս նկատելով քաղաքավարութեամբ դիմում է տիրացուին խնդրելով որ այդ տանձերը յետ թափի, իսկ կշռածները վեր առնի: Խեղճ տիրացուն ամօթից կարմրելով, շփոթվում է և յետ է տալիս տանձերը»:

—

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ պ. Տիգրան Նաւասարդեանց խնդրում է մեզ տպել հետևեալը: «Մամուլի տակ է Հայ-ժողովրդական հեքիաթների երկրորդ գիրքը: Այս գրքի մէջ առանձին բաժնում կը լինեն նաև ժողովրդական առածներ, հանելուկներ, շուտասելուկներ, անէծքներ, օրհնութիւններ, երգումներ և այլն: Բաւականաչափ նիւթ ուղարկողներին այս գրքից մի մի օրինակ ձրի կուղարկվի: Հասցէս է. Вагаршапатъ, Тиграну Навасартянцу».

—

ՕՇԱԿԱՆ գիւղի Ս. Մեսրովպեան դպրոցի հոգաբարձութեան անունից պ. Խաչատուր Արշակեանց խնդրում է մեզ տպել հետևեալը: «Օրերումս ստացվեցաւ Թիֆլիսի առաջին կլասիկական գիմնազիայի ութերորդ դասարանի աշակերտ պ. Նիկողիմոս Ամատունու ուղարկված 400 հատ հայոց և ռուսաց գրքեր յանուն մեր Օշականի նոր բացված Ս. Մեսրովպեան դպրոցի գրատան: Այդ նուէրի համար հոգաբարձութիւնը ունի մատուցանելու ձեր թերթի միջոցով շնորհակալութիւն թէ պ. Ամատունուն և թէ միանգամայն կլասիկական գիմնազիայի բոլոր հայ աշակերտներին, ցանկանալով պարոններին երկար կեանք և առաջադիմութիւն, ինչպէս ուսման, նոյնպէս և նրանց գործերի մէջ»:

—

Մինչդեռ, ինչպէս յայտնի է լրագիրներից, գրեթէ ամբողջ Եւրոպայում անընդհատ անձրևներ են գալիս, մի քանի տեղերում, ինչպէս, օրինակ, հարաւային Գերմանիայում, նոյն իսկ սարսափելի հեղեղներ են լինում,—մնգանում, Անգլիայում, մանաւանդ Թիֆլիսում այս աշնանը մենք դեռ ոչ ձիւնի, ոչ էլ անձրևի երեսը չենք տեսել: Ահա սկսվում է արդէն դեկտեմբեր ամիսը, բայց եղանակը մնգանում բոլորովին չոր է և տաք է մինչև անգամ:

—

«Մշակի» բաժանորդագրութիւնը արդէն սկսվել է: Արդէն շատ տեղերից գրվում են մեր լրագրին: Վաղը, կամ միւս օրը մենք, ինչպէս ամեն տարի, կուղարկենք մեր գաւառական բաժանորդներին տպված ծրարներ և նամակներ: Լաւ կը լինէր որ մինչև յունվար ամիսը որոշվէր մօտաւորապէս որքան բաժանորդներ կունենանք եկող 1883 թւին, որպէս զի բաժանորդների թւին համեմատ տպագրէինք եկող տարւայ առաջին համարը: Այս 1882 թւին մենք ունէինք 1400 բաժանորդից փոքր ինչ աւելի, իսկ տպում էինք տպարանում 1450 օրինակ մեր թերթից:

—

«Кавказъ» լրագիրը հաշւել է որ Թիֆլիսում, քաղաքային դումայի ընտրված 72 ձայնաւորների թւում հին ձայնաւորներից նորից ընտրվել են 35 հոգի, իսկ մնացած 37 հոգի նոր մարդիկ են: Լրագիրը բաժանելով ընտրված ձայնաւորներին ազգութիւնների վրա, ցոյց է տալիս որ 72 ձայնաւորներից 60 հոգի հայ են, 5 վրացի, 4 լեհացի, 2 ռուս և 1 գերմանացի: Բաժանելով ձայնաւորներին պարապմունքների վրա, յայտնվում է որ նրանցից 14 հոգի ապրում են իրանց կալուածքների եկամուտով, 11 վաճառականներ են, 10 պաշտօնեաներ, 9 բժիշկներ, 8 բանկիրներ և բանկերում ծառայողներ, 7 ինժեներներ և տեխնիկներ, 5 իրաւաբաններ, 4 գրողներ, 2 զինուորականներ և 1 ղեղագործ: Վերջապէս 72 ձայնաւորներից 36 հոգի ստացել են բարձրագոյն

կոպոսը կամ անոր նման անձ մը: Կամ եթէ աս ալ չըլլայ, բարի, միամիտ անձ մը կուզեն ընտրել ինչպէս է Եղեսիոյ առաջնորդ Մխիթարեան Խորէն եպիսկոպոսը:

Հաւանօրէն հարցնէք ինչ վիճակի մէջ է Ազգային նոր վարչութիւնը: Նոր վարչութեան ատենապետն է Սիմօն-պէյ Մագսուտեան և Ատենապետը Յովհաննէս էֆէնդի Թորոսեան, նորածիլ էֆէնդի:—Սակայն մինչև հիմայ եղած ժողովներէն տեսնուեցաւ որ Սիմօն-պէյ բացարձակ տէր է և իր ընկերներն ուրիշ ոչինչ պիտի ընեն բայց եթէ գլուխ խոնարհեցնել: Անոնք որ կը քարոզէին թէ մեզ դիկտատոր պէտք է, անշուշտ գոհ են: Երանի թէ Սիմօն-պէյ յաջողէր յօգուտ ազգային գործածել իր դիկտատորութիւնը: Հարկ չէ ըսել որ Սիմօն-պէյ մի մեծ պատասխանատուութիւն ունի ազգին առջև: Բայց միթէ իր պաշտօնակիցներն ալ պատասխանատու չեն: Իրենք հնազանդելու համար պաշտօնի չը կոչուեցան: Ժողովականներէն ոմանք դուրսը տարաձայներ են թէ՝ անձերնիս վտանգի կենթարկենք թէ որ Սիմօն-պէյի դիմադրենք: Արդեօք իրաւ կըսեն թէ սուտ, մեզ համար դեռ անծանօթ է: Քաղաքական ժողովոյ նստին մէջ եղած դէպքեր ցոյց կուտան ժողովականաց ունեցած տրամադրութիւնը կոյր հնազանդութեան համար: Երուսաղէմայ պարտուց խնդիրը կը ներկայանայ: Երուսաղէմայ պարտուց բարձման յանձնաժողովն կը խնդրէ վարչութենէն որ Դրան թաքրիր մը գրուի որպէս զի արգելք մը չելլէ կառավարութեան կողմէ հանգանակութեան համար: Վարչութեան ատենապետը կը պատասխա-

նէ թէ՝ թող միայ այս խնդիրն քննենք, տեսնենք ինչ է: Այս գործը կը յետաձգէ, առանց առնելու պաշտօնակցաց կարծիքն անգամ: Թէպէտ և նախորդ վարչութիւնը երկարօրէն քննած էր այս գործը և պարտքը օրինաւոր ճանչցած: Գիտէ որ շատ ատենէ ի վեր Տնտեսական միութիւնք մը կազմուած է, այդ ընկերութեան վարչութիւնը դիմելով քաղաքական ժողովոյ կը խնդրէ որ ժողովքը վաւերացնէ ընկերութեան կանոնագիրը: Ժողովոյ ատենապետը կը յայտարարէ թէ այդ քաղաքական գործ մ՚է և պէտք է լաւ մը քննել: Զարմանալին հոս է որ Տնտեսական միութեան հինգ անդամներ քաղաքական ժողովոյ անդամ են. ընկերութեան կանոնագիրն խմբագրողք, սրբագրողք այդ հինգ անդամներուն մէջէն են, սակայն ոչ մին բերան կը բանայ և դիտողութիւն կընէ ատենապետի խօսքերուն: Ասոնց նման դեռ ուրիշներ ալ: Ինչ որ ալ ըլլայ ապագայն, մեծ պատասխանատուութիւն կայ Սիմօն պէյի վրայ, սակայն միւս ընկերներն ալ նուազ պատասխանատու չեն:

Առայժմ քաղաքական ժողովը յարմար կը գտնէ Թիւրք լրագրաց միջոցաւ Թրքաց վստահութիւն ներշնչել հայ ազգի մասին: Շաբաթ օրը «Վագըթ», գրեթէ պաշտօնական թերթը, երկար յօդուած մը կը հրատարակէ նորընտիր քաղաքական ժողովոյ առթիւ: Աւելորդ է ըսել որ «Վագըթ» շատ գոհ է: Թիւրք թերթը կը հրատարակէ նաև շատ կտորներ այն շրջաբերականին զոր քաղաքական ժողովը խրկած է առաջնորդներու, հրահանգ տալով նոցա թէ ինչպէս պիտի վարուին: Զարմանալի է որ այդ շրջաբերականը

մեր լրագրաց չը հաղորդուած Թիւրք լրագրի կը հաղորդուի: «Վագըթ»-ի յօդուածը խմբագրած է մեր Պատրիարքարանը, քաղաքական ժողովոյ ատենապետի և ատենադպրի հսկողութեամբ: Կարելի է որ «Վագըթ»-ի խմբագրութիւնը մի քանի յաւելումներ ըրած ըլլայ, սակայն էական կէտերը ժողովի գլուխներուն գործն է: Արդեօք լաւ չէր ըլլար որ պաշտօնական Թիւրք թերթի մը միջոցաւ սպառնալիք չընէին ամեն անոնց որք միշտ ազգային շահուց պաշտպան են և իրենց անձնական շահերը զոհած են ազգային շահուց համար: Մեր քաղաքական ժողովը «Վագըթ»-ի միջոցաւ սպառնալիք կուղղէ ամեն անոնց դէմ որք հլու հնազանդ չը պիտի ըլլան իրեն: «Տանր պատասխանատուութեան ներքև պիտի մնան հայոց կրօնական և աշխարհական գլուխներն որք ազգային փառասիրութեամբ ու այլ և այլ յոյսերով լեցուած պատճառ կըլլան որ օսմանեան միւս ազգերն անվստահութեամբ կը վերաբերին դէպի հայ ազգը:» Այսպէս յայտարարել կուտան «Վագըթ»-ի: Բայց կը մոռնան թէ այս տողերը մեծ խրախոյս մ՚է անոնց համար, որք ազգային փառասիրութեամբ, ոչ թէ անձնական փառասիրութեամբ, առաջնորդուած, չը պիտի երկնչին ամեն վտանգէ և ծանր պատասխանատուութեան ներքև մնալէ: Ուրեմն Թիւրքերը կուզեն, և մեր գլուխներն ալ զայդ օգտակար կը համարեն, որ հայ ազգը խղդէ իր կուրծքին մէջ ազգային ոգևէ զգացում! Թո՛ղ այդ յոյսով ապրեն:

Հայկակ

ուսում, 4 նախկին ուսանողներ են եղել, 22 հոգի միջնակարգ ուսում են ստացել և 10 հոգի կամ տնային կրթութիւն են ստացել, կամ չեն աւարտել գիմնազիական կուրսը:

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք պ. Յովհաննէս Սուգամաճեանցից նրա յօրինած «Հայոց մարշ» երաժշտական հեղինակութիւնը: Գոնէ այսպէս է տպված այդ երաժշտական տետրակի վրա: Բայց այդ երաժշտական կտորը պիանօի վրա փորձելուց յետոյ, մարդը յանկարծ նկատում է թէ դա ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ «Արիք հայկազունք» յայտնի եղանակն է, ուրեմն պ. Սուգամաճեանցի հեղինակութիւնը չէ: Ուրեմն հարկաւոր էր տպել այդ նօտաների գլխին ոչ թէ «հեղինակութիւն» Յովհաննէս Սուգամաճեանցի, այլ «պիանօի համար փոխադրեց» Յովհաննէս Սուգամաճեանց: Բայց ինքն ըստ ինքեան փոխադրութիւնը վատ չէ: Միայն մեզ յայտնի չէ սրանից առաջ փոխադրված չէր արդեօք նօտաների նոյն եղանակը և Կ. Պօլսում: Պ. Սուգամաճեանցի այդ յօրինված «Հայոց մարշը» ծախվում է նրա երաժշտական մագազինում, Երևանեան հրապարակի վրա, Զուբալօվի տանը և այդ տետրակը արժէ 60 կոպէկ:

—

ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԼԻՍԱՅԻՑ մեզ գրում են: «Հոկտեմբերի 10-ից մինչև այսօր (Նոյեմբերի 20), այնքան հիանալի, տաք, արեգակնային և չոր օրեր է անում, որ դեռ ձմեռվայ վերարկուներ հագնելու ամենևին կարևորութիւն չը կայ: Կէս օրին արեգակը ամառվայ պէս տաքացնում է: Մեր կողմերում չաքարի ֆունտը արժէ այժմ 35 կոպէկ, այնպէս որ թէյ խմողների թիւը զգալի կերպով պակասել է,»

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են: «Անցեալ օրերում Օրդնաւ գիւղում գիւղացիները միմեանց մէջ կռուելիս ու ծեծվելիս իրանցից մինին վիրաւորել են: Այդ վէրք ստացողը յետոյ մեռել է: Խփողը յայտնի չէ:»

—

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ մեզ գրում են հետևեալը: «Վերջին ժամանակվայ մեր դպրոցական հոգաբարձուների և կօնսիստորիայի մէջ ծագած անբաւականութիւններին վերջ տալու և ուսումնարանի գործը առաջ տանելու համար, հոգևոր իշխանութիւնը նշանակել է թեմական վերատեսուչ Աստրախանի վիճակի համար Խորէն վարդապետ Ստեփանէին: Ժողովուրդը շատ գոհ է այս նշանակութեամբ: Այս օրերումս հայր-սուրբը հասաւ Աստրախան և կիրակի օր, Նոյեմբերի 14-ին, պատարագից յետոյ, քարոզ ասեց եկեղեցում: Քարոզը շատ լաւ տպաւորութիւն գործեց հասարակութեան վրա: Այնուհետև հայր Խորէնը հրաւիրեց հասարակութեանը արական ուսումնարանի դահլիճը, դպրոցի համար հոգաբարձուներ ընտրելու նպատակով: Ժողովրդի մեծ բազմութեան առջև հայր-սուրբը գեղեցիկ կերպով բացատրեց ուսումնարանի նշանակութիւնը, նրա օգուտը և հասարակութեան պարտաւորութիւնը դէպի ուսումնարանը: Հայր Խորէնը յիշեց իր ճառի մէջ, որ մի ժամանակ, երբ միւս հայաբնակ քաղաքները դեռ լուսաւորութեան ասպարիզում ոչինչ քայլ արած չէին, Աստրախան քաղաքը ունէր արդէն իր սեմինարիա և իր տպարանը: Նա աւելացրեց որ յոյս ունի, հասարակութեան օգնութեամբ, նորից աջողեցնելու այն, ինչ որ մի ժամանակ Աստրախանի պարծանքն էր կազմում: Հայր Ստեփանէն վերջացրեց իր խօսքը ասելով թէ հասարակութենիցն է ամեն բան կախված, ինչ որ կը ցանկանայ, ամեն բան կարող է աջողեցնել, քանի որ հասարակութիւնն է կազմում ոյժը և ոչ թէ անհատ մարդիկ: Վերջը եղան հոգաբարձուների ընտրութիւնները: Ընտրվեցան ուսումնարանի համար հինգ հոգի հոգաբարձուներ, երեք տարով: Ընտրվածները սրանք են. Յ. Սարգսեան, Ս. Սերեբրակեան, բժշ. Պօպօվեանց, Մ. Բուրժալեան և Մէլիկենցեան: Սրանցից չորս առաջինները բարձրագոյն ուսում ստացած անձինք են, իսկ պ. Մէլիկենցեանց գիմնազիական ուսում ստացած է: Բոլորն էլ գործունեայ և խելացի մարդիկ են: Կարելի է այսուհետև կատարեալ յոյս ունենալ որ մեր ուսումնարանների գործը կառաջանայ:»

—

Լսում ենք որ ԹԻՖԼԻՍԻ երրորդ կարգի քաղաքային ընտրողներից ոմանք գանգատ ներկայացրին նահանգապետին երրորդ կարգի ընտրութիւնների ժամանակ կատարված մի քանի անկանոնութիւնների մասին, խնդրելով նահանգապետին ոչնչացնել այդ ընտրութիւնները: Ընթերցողին արդէն յայտնի է որ և երկրորդ կարգի ընտրութիւնների մասին նահանգապետին գանգատ ներկայացվեցաւ:

—

«Մշակի» անցեալ համարում տպվել է պ. Կ. Թէմուրազեանցի յօդուածը՝ «Կարելի՞ է արդեօք ճաշից յետոյ դասերով պարապել դպրոցում:» Այդ յօդուածը կարդացվել է Թիֆլիսի ընդհանուր հայոց ուսուցչական ժողովում: Մենք այդ յօդուածի վրա ընթերցողի ուշադրութիւնն ենք դարձնում և կատարելապէս համաձայն ենք նրա մէջ յայտնված մտքերի հետ:

—

«Արձագանք» շաբաթաթերթը յիշեցնում է որ 25 տարի սրանից առաջ պ. Գէորգ Բարխուդարեանց սկսել է իր գրականական գործունէութիւնը, թէրև ինքնուրոյն բանաստեղծ և գլխաւորապէս թէրև բանաստեղծ—թարգմանիչ, թէև նրա ինքնուրոյն բանաստեղծութիւններն էլ ներկայացնում են մի շարք ընտիր գաղափարների գեղեցիկ ձևով արտայայտված: Շաբաթաթերթն աւելացնում է: Յիշենք այստեղ նրա պաշտած Շիլլէրից թարգմանած «Վիլհէլմ Տէլ», «Դօն Կարլոս», «Օրլէանի կոյս», «Ֆիէսկօի դաւադրութիւնը», և մի քանի այլ գրողների հեղինակութիւնների թարգմանութիւնները, ինչպէս Լէսսինգի «Նաթան Իմաստուն», Շէկսպիրի «Վենետիկի վաճառական» և այլն: Պ. Բարխուդարեանց առաջինն է ծանօթացրել հայ հասարակութեանը Ուլանդի, Շամիսօի, Պետէօֆիի և եւրօպական մի քանի ուրիշ բանաստեղծների հետ: «Արձագանքն» առաջարկում է հասարակութեանը «Բարխուդարեանցին իր յարգանքը յայտնելու համար օժանդակել նրա բանաստեղծութեան հաւաքածուի հրատարակելուն և այդ հրատարակութիւնն ամբողջապէս նուիրել հեղինակին իբրև հայրենի գրականութեան անխոնջ մշակի:» Պ. Բարխուդարեանցի համաձայնութիւնը ստանալուն պէս «Արձագանքը» կը ձեռնարկէ այդ հեղինակի թէ ինքնուրոյն և թէ թարգմանական բանաստեղծութիւնների ապագրութեան, վստահ լինելով որ հայ հասարակութիւնը կընդունէ իր վրա հրատարակութեան ծախսը: Շաբաթաթերթը յայտնում է որ շնորհակալութեամբ կընդունէ ամեն մի դրամական նուէր այս նպատակով «Արձագանքի» խմբագրութեանն ուղղած:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՓԱՐԻԶ, 26 Նոյեմբերի: Սուէզի ջրանցքի ընկերութիւնը մտադիր է զուգահեռական մի նոր ջրանցք կառուցանել:

ԿԱՏԱՐՐՕ, 26 Նոյեմբերի: Հարաւային Դալմացիայի մէջ ճանապարհի վրա սպանված են երկու ժանդարմներ, որոնք կամենում էին կալանաւորել մի ապստամբի: Այնտեղ ուղարկված են հետևակ զօրքերի մի րոտա և երկու լեռնային թնդանօթներ:

ՍԱՄԱՐԿԱՆԴ, 26 Նոյեմբերի: Ռուսաստան բերված թէյից, բրինձից և ինդիգօից Զերավշանի շրջանի մէջ մաքսային եկամուտներ ստացված են 207,000 ր.:

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕՍԼԱՎ, 26 Նոյեմբերի: Ենթադրված է մանկավարժների ժողով գումարել ուսումնարանական հարցեր քննելու համար:

ՍԿՕՊԻՆ, 26 Նոյեմբերի: Մօսկվայի դատաստանական պալատայի պրօկուրօրը ցուցմունքներ է հաւաքում բանկը վերաքննող անդամներից և հաշւապահներից:

ՍԻՑՍԿ, 26 Նոյեմբերի: Դեկտեմբերի 1-ին լինելու է տօնավաճառ: Մեծ քանակութեամբ ձուկ, բուրդ և մաղեղեններ են բերված:

ԻՐԿՈՒՏՍԿ, 26 Նոյեմբերի: Ի պատիւ Սիբիրիայի երեք հարիւրամեակի Խօմինօվ նուիրեց մի տուն, որ արժէ 102,000 րուբլի և 100,000 ր. փող քաղաքային ուսումնարանի համար, որ նա խնդրում է թագաւորի անունով հիմնել:

ԽԱՐԿՕՎ, 26 Նոյեմբերի: Քարածուխի արդիւնաբերողների ժողովը վճռեց միջնորդել կառավարութեան առաջ տեխնօլօգիական ուսումնարանի արագ բացման մասին: Խարկօվի նահանգի մէջ վերջին չորս տարիների ընթացքում դիֆտերիտով հիւանդացողների թիւը 62,326 է, իսկ մեռնողներինը 23,086:

ՄՕՍԿՎԱ, 26 Նոյեմբերի: Առևտրական ընկերութիւնները վճռեցին միջնորդել կովկասեան տրանզիտը ոչնչացնելու համար:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 Նոյեմբերի: „Прав. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ „Моск. Телеграфъ“ լրագրին տուած է առաջին նախազգուշութիւն: „Русскій Инвалидъ“ լրագրի մէջ տպված է բարձրագոյն հրաման, որով գեներալ-լէյտենանտ Բաումգարտեն ստանում է արտիլերիայի գեներալի աստիճան և Ս. Պետերբուրգի նախկին բրանտ-մայօր Գարդօնին Պավլօգրադի դրագունների գնդի հրամանատարութիւնը: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ նոր կանօններ են մշակված ակցիօներական և քաղաքային բանկերի, փոխադարձ կրեդիտի ընկերութիւնների ստանկութեան մասին: Դատարանին իրաւունք է տրվում գործեր սկսել, նախազգուշացնող միջոցներ գործադրել և կալանաւորել բանկերի անշարժ կայքերը: Սնանկութեան նըշանները բացի եղածներից համարել նոյնպէս հատուցումների դադարեցնելը և երբ պարտքերը կայքի արժողութենից շատ են:

ԿԱՅԻՐԷ, 26 Նոյեմբերի: Ապստամբութեան 4 գլխաւոր առաջնորդները՝ Ալի-Ֆեհմի, Մահմուդ-Սամի, Տուլբա և Աբդիլալ փաշաները դատապարտված են մահուան պատժի, բայց խեդիվը այդ պատիժը աքսորանքով փոխարինեց:

ՓԱՐԻԶ, 26 Նոյեմբերի: Անգլիան մտադրվեցաւ զիջումներ անել Մադագասկարի հարցի վերաբերութեամբ, յուսալով, որ Ֆրանսիան նոյնպէս զիջումներ կանէ եգիպտական հարցի վերաբերութեամբ, բայց Ֆրանսիան չէ կամենում այդպիսի համաձայնութիւն կայացնել:

ՎԻԷՆՆԱ, 26 Նոյեմբերի: Պաշտօնական զինուորական լրագրի մէջ կարգադրութիւններ են հրատարակված զօրաբաժինների շրջաններ կազմելու և հետևակ զօրքերի վերակազմութեան մասին:

ԽԱՐԿՕՎ, 27 Նոյեմբերի: Քարածուխի արդիւնաբերողները ընդունեցին բանւորների դրութեան բարւոքման և ցեմենտօի հարկը հաւասարապէս հանքերի վրա բաժանելու նախագծերը:

ԱՍՏՐԱԽԱՆ, 27 Նոյեմբերի: Ձկնային արդիւնաբերութեան մասնաժողովի մէջ վճռված է հարկ վերցնել ոչ թէ արդիւնաբերութիւնից, այլ եկամուտից:

ՕԴԷՍՍԱ, 27 Նոյեմբերի: Համալսարանի մէջ կախված է պաշտօնական յայտարարութիւն, որ հերքում է լուրերը իբր թէ կազանի մէջ սպանված են մի քանի ուսանողներ:

ՍՕՖԻԱ, 27 Նոյեմբերի: Ընտրութիւնները ամեն տեղ կատարեալ հանգստութեամբ կատարվեցան: Այստեղ հասան պատերազմական և հասարակական աշխատանքների մինիստրների օգնականներ Բիդլիգեր և Խիլկօվ: Մակեդօնիայի մէջ թիւրքերը հալածում են բուլգարներին:

ՀՌՕՄ, 27 Նոյեմբերի: „Moniteur de Rome“ լրագիրը հաղորդում է, որ ռուսաց արտաքին գործերի մինիստրի և պապի խորհրդից յետոյ որոշված է կեհստանի եպիսկոպոսական բոլոր պարապ տեղերը լրացնել ամենակարճ ժամանակամիջոցի մէջ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 Նոյեմբերի: „Прав. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ երէկ սուրբ Գէորգի շքանշանի տօնը սկսվեցաւ թագաւորի այցելութեամբ և այնուհետև Ձմերային պալատի անցքերի մէջ ճաշ էր պատրաստված 1,600 զինուորների համար: Թագաւոր կայսրը շրջում էր սեղանների մօտ և խմում էր կավալերների կենացը: Երեկոյեան Նիկօլաեվսկի դահլիճի մէջ ճաշ կար բարձրաստիճան կավալերների համար, որի ժամանակ թագաւորը առաջարկեց աւագ կավալեր գերմանական կայսրի կենացը և յետոյ բոլոր կավալերների կենացը: Մեծ իշխաններ Նիկօլայ և Միխայիլ Նիկօլայեվիչներ և գեներալներ Կօցեբու, Տօտլեբէն, Գէյդէն 2-դ և Բօդեցկի գլխաւոր շտաբի Ակադեմիայի պատուաւոր անդամներ են նշանակված: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ ֆինանսների մինիստրութեան առանձին խորհուրդը վերջնականապէս մշակեց կովկասեան տրանզիտի խնդրի կողմը: Շուտով հարցը կը քննվի մինիստրների խորհրդի մէջ: Ս. Պետերբուրգի պօլիցմէյստերը խստութեամբ պատուիրեց պրիստաւներին, սպառնալով մեծ պատասխանատւութեամբ Ս. Պետերբուրգի մէջ ապրելու իրաւունք չունեցող հրէաներին բնակութեան թոյլտւութիւն չը տալ և միջոցներ գործադրել նրանց հրէական բնակութեան տեղերը ուղարկելու համար: „С.-Петербургскія Вѣдомости“ լրագիրը հաղորդում է, որ թոյլտւութիւն ստացվեցաւ Պաժեսկի կօրպուսի բոլոր դիրեկտօրներին 1883 թուականից ուսման և ապրուստի համար վճարներից ազատելու մասին:

ՓԱՐԻԶ, 27 Նոյեմբերի: Պատգամաւորների ժողովը որոշեց մէկ միլիօն ֆրանկ տալ հեղեղից վնասվածներին օգնելու համար:

ԿԱՅԻՐԷ, 27 Նոյեմբերի: Արաբի-փաշայի աքսորանքի տեղը նշանակված է Ցէյլօն կղզին:

ՕԴԷՍՍԱ, 27 Նոյեմբերի: Նաւահանգիստը բարւոքելու համար գանձարանը 700,000 ր. նշանակեց: Այդ գումարով կը կառուցվեն կարանտինի նաւահանգիստ, նոր կամուրջ և էստակադի ճանապարհ:

ԽԱՐԿՕՎ, 27 Նոյեմբերի: Համալսարանի ուսանողներին առաջարկված է ստորագրութիւն տալ դասախօսութիւններին կանոնաւորապէս այցելելու և ժողովներ չանելու մասին: Ստորագրութիւն չը տուողները դուրս եկած կը համարվեն: Այսօր փակվեցաւ քարածուխ արդիւնաբերողների ժողովը: Քարածուխը տեղափոխելու համար նշանակված է տարիֆ $^1/_{70}$ կ. վերստից և պուդից:

ՎՕԼՍԿ, 27 Նոյեմբերի: Ցրտեր են: Վօլգան սառուցով ծածկվեցաւ:

ՓԱՐԻԶ, 27 Նոյեմբերի: Ենթադրված է 9 միլիօն ֆրանկ նշանակել Տօնկինգի արշաւանքի համար ֆրանսիական ազդեցութիւնը Հնդկա-Չինաստանի մէջ ամրացնելու համար:

ԿԱՅԻՐԷ, 27 Նոյեմբերի: Եգիպտական զօրքերի գլխաւոր հրամանատար երևի կը նշանակվի անգլիական գեներալ Վուդ:

ԲԵՐԼԻՆ, 27 Նոյեմբերի: Բիսմարկի հիւանդութեան շարունակվելու պատճառով նա չէ մասնակցում պարլամենտի նիստերին:

ՀՌՕՄ, 27 Նոյեմբերի: Ռուսաց արտաքին գործերի մինիստրի բանակցութիւնները Վատիկանի հետ արագ մօտենում են աջող վախճանի:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՀԱՆ Վարդ. ԲԱՍՏԱՄԵԱՆՑԻ մահուան տարեդարձի ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ լինելու է Մողնու եկեղեցում, դեկտեմբերի 2-ին հինգշաբթի օրը, ժամը 11-ին, ս. պատարագից յետոյ: Նորա մայրը և եղբայրը խնդրում են ազգականներին և ծանօթներին իրանց ներկայութեամբ հոգեհանգստին յարգել հանգուցելոյ յիշատակը:

1—2

Նաւթի ՏԱԿԱՌՆԵՐԻ համար տախտակներ (**КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ**) ցանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուզած չափսին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաթում, ԱՐՇԱԿ ԾԱՏՈՒՐԵԱՆՑԻՆ:

Въ БАТУМЪ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

13—20

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

„ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ„

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՑ

Դասագիրքը

„Կովկասեան գրախանութի„ հրատարակութեամբ և ծախվում է նոյն գրախանութում:

Գինը 25 կոպէկ է:

Գումարով առնող և ԿԱՆԽԻԿ վճարողին 20% զիջումն կը լինի:

Կարելի է դիմել.

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Грикурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Յ. Նազարեանց.

Արդէն վաղուց մամուլի տակից դուրս եկած Ցիգրան Նազարեանի հրատարակութիւնների VII գրքոյկը:

„ՂԸԼԸՑԷ ԿԸՆԱՆՈՑ ՊԸՆԸՓԵՇԱԿԸ“

(Ղարաբաղի բարբառով և նոյն կեանքից)

Հեղ. Կ. Կ. Մ. Շահնազարեանց:

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է „Աղբիւրի“ խմբագրատան (Мих. ул. д. № 127) և Թիֆլիսի յայտնի գրավաճառանոցներում:

Գրքոյկին կից տպուած են Ղարաբաղի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, խորթ խօսքերի բացատրութիւնները և զանազան յայտարարութիւններ:

Գինը 20 կոպէկ է:

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՑ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College):

ՏԻԿԻՆ ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ, ծն. Եակոբի, բժշկում է ամէն տեսակ ԱՏԱՄԻ ՑԱՒԵՐ և անում է հարկաւոր ՕՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐԸ Ամերիկայի ամենանոր ձևով: Ընդունում է միայն ԿԱՆԱՆՑ և ԵՐԵԽԱՆԵՐԻՆ 10—3 ժամը: Լիսիցօվի տանը, Սաղօվայա և Սերգիեվսկայա փողոցների անկիւնում:

5—15

КЁЛЕРСКАЯ
ДУШИСТАЯ ВОДА.

19—50

ԹԷՅ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ: Այդ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ: Օրինակ. Լաւ ԿՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՌԻ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Փու-չու-Փու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի: Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօկօլադ Ֆրայ, Շեֆիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՌԻ, ՌԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ Վեբլի, ԹԱՄԲԵՐ Բարնեբիի, կօլմանի նըշըըշտայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ Շվարցի կէս գնով: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 100:

84—100

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ. ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՓՈՔՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ. թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր.	30 կ.
1 „ 20 „	1 „	60 „
1 „ 40 „	1 „	90 „
1 „ 60 „	2 „	20 „
1 „ 80 „	2 „	50 „
ամենալաւը 2 ր.	3 „	—

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-Ֆրայ էսսենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բազրի կոնֆեկտների, Շեֆիլդի դանակների, Տուրների գրիչների, Դառի հրացանների, Վեբլիի ըէվօլվերների, Բարնեբիի թամբերի, Մեկինի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի ալբօմներ և այլն և այլն:

30—100

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՈՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 2-ին, հայերէն ներկայացումն

ՑՕԴՈՒՏ Տ. ՋԱԲԵԼԻ

I

ՍԻՐՈՅ ՓՈԽԱՐԷՆ ՍԷՐ

Դրամայի III արարուածը

II

ՏՕՏՕ

Վօդըվիլ I արար.

III

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՓՈԹՈՐԻԿ

Վօդըվիլ I արարուածով

IV

ՋԱԻԵՇՏ

կենդանի պատկերով:

Անտրակտներում երաժշտութիւն առաջնորդութեամբ պ. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՅԻ:

1—3

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

БРОШЮРА

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ԴԱՇՆԱՄՈՒՐ վարձով է տրվում կամ ծախվում է: Դավիդօվսկայա փողոց, տուն Քանանովի, բնակարան Քանանովի:

1—3

Թիֆլիսից հեռանալու պատճառով ՆԱԲԵՐԵԺՆԱՅԱ փողոցի վրա ծախվում է ԳԵՏԻՆ շատ էժան գնով: Հարցնել Անգլիական խանութի մէջ: Նոյն տեղը շատ ապրանքներ այժմ ԿԻՍԱԳԻՆ են ծախվում: Որովհետև այժմ երկաթը էժան է, մահճակալները ծախվում են 8, 10, 12, 14 ր. և այլն:

4—10

Լոյս տեսաւ մանկավարժական „ՎԱՐԺԱՐԱՆ“ ամսագրի № 4.

Բովանդակութիւն: Փ. Վարդանեան.—Սպենսէրի մանկավարժական մտքերը (շարունակութիւն): Յ. Չիտչեան.—Տնտեսութեան ուսումնարաններ: Ա. Բահաթրեան.—Երկու օրինակելի դաս սրբազան պատմութիւնից: Ս. Պալասանեան.—Ազգային պատմութիւնը տարրական ուսումնարաններում (շարունակութիւն): Դ. Աղայեան.—Հարկաւոր է արդեօք ը հնչիւնի օժանդակութիւնը գրագիտութիւն ուսուցանելիս: Այլ և այլք: Մանկական բաժին, ա) Մանկական հէքիաթ, բ) Ղահվէ, գ) Թագաւորի նոր զգեստը.-Ջուարճալիք, հանելուկներ, խնդիրներ:—Յայտարարութիւններ:

„Վարժարանի“ տարեկան գինն է հինգ ր. տարին սկսվում է օգոստոսից և տևում է մինչև յունիսը:

Ստորագրուել կարելի է խմբագրութեան գրասենեակում, պ. Ծատուրեանի խանութում և Վ. Շահվերդեանի պավիլիօնում:

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԷՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը:

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 ռուբլ է, կէս տարվանը 4 ռուբլ:

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի Վիէննայում դիմելով հետևեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Միջի փողոց, կաթոլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԵԲԵԼ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., ճամպաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սունդուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մառաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխօնի պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ումիվալնիկներ մրամորնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռէվոլվերներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) ըէվօլվէրի, սիգար Ռէնգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշնարօվի գիլզի պապիրոզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էինէմի. կօֆէ էինէմի և Միխէլսօնի. Պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ գինէվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) ղույթուկ (пухъ), պադնոսներ սամովարի և չայու, դանակ չանգալ զանազան ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժինը. գրչակոթներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., դանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբոր. միս կտրելու մաշինայ. Անգլիական ութոներ, Բրիտանսկի չայնիկներ, կաֆէինիկներ ամենայն տեսակ, ջաղացներ կաֆէի համար, ֆիլտր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կարօբկէն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի ժակոյ, թուղթ փոշտի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարետախտակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիէներ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանսկի դուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չումիչկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պըլսապոշկաններ վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալուստիկներ, գոնտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոգի. սանդրեր շիրմայու ոսկորէ, գուտապերչովի և փայտէ, շչոտկաներ գլխի, շորի, սապոկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թել (бумага) մատկի կօճի և շալէ (гарусъ) ֆէլչատկէք մարդկերանց և կանանց, պորտմաններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գալանտերէյնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոտր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշօկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն:

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտ ապէս գտնվում են ՄԻՔԱՅԷԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

179—180

Միջի փողոց, կաթոլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор-Меликъ. ул. каз. д.